

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1924 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion i första kammaren, nr 139, om skrivelse till Konungen angående åtgärder för införskaffande av vissa uppgifter rörande handelsförelags och individuella handelsidkares verksamhet.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 139, har herr Örne hemställt, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast möjligt täcktes vidtaga åtgärder för införskaffande från ett antal representativa kommuner av sådana uppgifter rörande de därstädes befintliga handelsföretagens och individuella handelsidkarnas verksamhet, som äro av vikt för bedömande av handelsn beskattningsförhållanden, såsom omsättning, omkostnader, vinst av handelsrörelsen, mängden och värdet av de varor, handelsidkarna uttagit ur affären för hushållets behov, till kunderna direkt vid köpen eller annorledes lämnade rabatter samt företagen och handelsidkarna påförda skatter, allt under åren 1920 till 1923.

Motionen.

Utskottet har i föreskriven ordning införskaffat yttrande över motionen av statistiska centralbyrån, och är detta yttrande såsom bilaga fogat vid utskottets utlåtande.

Yttrande av statistiska centralbyrån.

I inledningen till motionen erinras dels därom att i motioner, väckta vid innevarande års riksdag, påkallats en genomgripande förändring av de beskattningsbestämmelser, som avse de kooperativa föreningarna, dels ock därom att denna beskattningsfråga torde komma under riksdagens behandling i samband med den stundande kommunalskattereformen men att statistiskt material för frågans rätta bedömande saknades. Endast för konsumtionsföreningarna funnes nämligen sådant material men för handelsföretag och individuella handelsidkare vore jämförbara siffror icke att tillgå utan borde införskaffas, så att jämförelse kunde ske mellan de olika affärsföretagen.

Vad då först beträffar de åsyftade motionerna, I: 39 och II: 54, hava dessa, sedan bevillningsutskottet avstyrkt dem, av riksdagen avslagits. I anledning härav finner utskottet frågan om införskaffande av statistisk material icke ur denna synpunkt numera aktuell.

Beträffande härefter spörsmålet om införskaffande för framtida användning av i motionen äskade uppgifter får utskottet hänvisa till vad statistiska cen-

tralbyrån i sitt ovannämnda yttrande anför om svårigheterna att genom en partiell undersökning erhålla siffror, som skulle kunna betraktas såsom representativa för samtliga företag och därför vara av verkligt värde vid en jämförelse. För att nå ett någorlunda säkert resultat måste ett avsevärt antal av befintliga handelsföretag inbegripas i undersökningen, varigenom de med denna förenade kostnaderna för statsverket skulle bli betydande.

Statistiska centralbyrån har vidare framkastat tanken på att låta den handelsstatistiska undersökning, som jämlikt kungörelsen 5 februari 1915 angående skyldighet för handelsidkare att avgiva statistiska uppgifter eventuellt kunde komma att verkställas år 1925 av kommerskollegium, omfatta även de av motionären berörda förhållandena. Huruvida en sådan undersökning kommer att verkställas år 1925, är emellertid ännu ovisst. Och även om undersökningen sagda år igångsattes, skulle den komma att omfatta uppgifter angående näringarnas utövning endast under det näst föregående året eller år 1924. Då emellertid motionären i sin hemställan anhållit om införskaffande av uppgifter för åren 1920 till 1923 och utskottet är förhindrat att framställa begäran avseende uppgifter för andra år än dessa, kan den av centralbyrån antydda utvägen att gå motionären till mötes icke av utskottet förordas.

Slutligen får utskottet erinra därom, att i motionen berörda beskattningsbestämmelser och taxeringsförfaranden äro föremål för prövning av respektive 1921 års kommunalskattekommitté och 1923 års taxeringssakkunniga. Innan resultaten av dessa utredningar äro framlagda, är det enligt utskottets mening icke möjligt att med bestämdhet avgöra, huruvida en utredning enligt motionärens riktlinjer är av behovet påkallad.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 april 1924.

På utskottet vägnar:

N. J. F. ALMKVIST.

Närvarande vid ärendets slutbehandling i utskottet: herrar Almkvist, Rooth, Julin, Franzén, Jönsson, J. i Slätåker*, Abrahamsson*.

* Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.

Bilaga.

Till

Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom nådig befallning den 22 sistlidne februari anbefalld avgiva utlåtande över motion vid innevarande års riksdag nr 139 i första kammaren angående åtgärder för införskaffande av vissa uppgifter rörande handelsföretags och individuella handelsidkares verksamhet får statistiska centralbyrån härmed anföra följande.

De uppgifter, som krävas för ifrågavarande utredning, torde kunna erhållas ur handelsböcker, självdeklarationer och taxeringslängder, ehuru särskilda lagstiftningsåtgärder måhända kunna krävas för att ålägga affärsmännen att göra erforderliga utdrag ur sina handelsböcker.

Ehuru sålunda intet formellt hinder mot den ifrågasatta utredningens genomförande torde förefinnas, ställer sig centralbyrån dock av åtskilliga skäl tveksam mot dess utförande enligt den av motionären antydda planen.

De förhållanden, som äro avsedda att belysas genom utredningen, äro i hög grad växlande såväl inom olika orter som även inom olika branscher av handelsföretagen, varför det torde komma att möta betydande svårigheter att genom en partiell undersökning erhålla siffror, som skulle kunna betraktas såsom representativa för samtliga företag. För att nå ett någorlunda säkert resultat måste ett avsevärt antal av de befintliga handelsföretagen inbegripas i undersökningen, varigenom undersökningens omfattning och de därmed förenade kostnaderna skulle bli betydande.

Flera av de uppgifter, som det för undersökningens utförande skulle bli nödvändigt att införskaffa från affärsmännen, särskilt angående omsättning och omkostnader, äro av synnerligen ömtålig natur och torde endast ogärna utlämnas. Då härtill kommer, att hela undersökningen tillkommit för ett praktiskt politiskt ändamål och dess resultat kan antagas få direkt betydelse för uppgiftslämnarnas beskattning, torde anledning finnas att befara, att i vissa fall de erhållna uppgifterna bleve mindre tillförlitliga.

Under nuvarande tryckta förhållanden, då statsmakterna nödgats avsevärt inskränka anslagen till den ordinarie statistiken och från statens besparingskommittés sida förslag framlagts eller äro under övervägande om ytterligare avsevärda indragningar i denna statistik och vissa grenars fullständiga upphörande, kan statistiska centralbyrån för sin del icke tillstyrka, att en ny undersökning igångsättes, som icke kan påvisas vara oavvisligen nödvändig, men som givetvis skulle komma att förorsaka statsverket icke obetydliga kostnader.

Det syfte, motionären velat nå med den föreslagna undersökningen, torde emellertid kunna vinnas på en annan väg. Genom kungl. kungörelsen den 5 februari 1915 angående skyldighet för handelsidkare att avgiva statistiska uppgifter (Svensk förf. saml. nr 54) är föreskrivet, att var och en, vilken såsom näring idkar handelsrörelse, därest ej sådant fall, som avses i § 11 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, är för handen, skall vara pliktig att angående näringsens utövning avgiva statistiska uppgifter, vilka före den 1 mars vart femte år, räknat från och med år 1916, skola för det näst föregående året avgivas. Visserligen har för åren 1915 och 1920 på framställning av kungl. kommerskollegium, som omhänderhar handelsstatisti-

ken, avgivandet av ifrågavarande uppgifter inställts, och saknar centralbyrån kännedom om huru härmed för år 1925 kommer att förfaras. Därest emellertid stadgandet i sagda kungl. kungörelse icke upphäves, skulle ett tillfälle erbjuda sig att låta de uppgifter, som samtliga handelsidkare vid detta tillfälle skola avgiva, omfatta även de av motionären berörda förhållandena.

Genom en dylik åtgärd skulle de önskade uppgifterna erhållas från samtliga handelsidkare och den osäkerhet, som, enligt vad i det föregående framhållits, i detta fall måste vidlåda en partiell undersökning, undvikas. Även själva tillförlitligheten hos materialet torde kunna förväntas bli större, därest uppgifterna ingå som en detalj i en större, ordinarie undersökning än om de framtvingas för ett särskilt uppgivet ändamål. Likaså torde kostnaderna för uppgifternas bearbetning bli mindre, om den sker i samband med den ordinarie undersökningen för år 1925.

Stockholm den 18 mars 1924.

Ludvig Widell.

Ernst Höijer.